

Dochód rzeczywisty uwzględnia wartość niesprzedanych zapasów

PIT | W przypadku podatników prowadzących księgę przychodów i rozchodów warunkiem zastosowania metody remanentowej jest faktyczne przeprowadzenie spisu z natury.

Maciej Jurczyga

Podatnicy rozliczający się przy pomocy podatkowej księgi przychodów i rozchodów zwykle ustalają dochód jako różnicę pomiędzy przychodami z działalności gospodarczej a kosztami ich uzyskania bez uwzględniania remanentów. Możliwe jest jednak ustalanie dochodu rzeczywistego, uwzględniającego wartość niesprzedanych zapasów.

Najprościej i najszybciej...

Zgodnie z art. 44 ustawy o PIT, podatnicy osiągający dochody z działalności gospodarczej są obowiązani bez wezwania wpłacać w ciągu roku podatkowego zaliczki na podatek dochodowy. Dochodem będącym podstawą obliczenia zaliczki u podatników prowadzących podatkowe księgi przychodów i rozchodów jest różnica pomiędzy wynikającym z tych ksiąg przychodem i kosztami jego uzyskania (suma zakupów i wydatków). Prawdopodobnie większość podatników prowadzących podatkową księgę przychodów i rozchodów ustala dochód będący podstawą obliczenia zaliczek w ten sposób. Taka metoda jest najprostsza i najmniej czasochłonna. Zapewnia również zmniejszenie bieżących obciążeń podatkowych, jeżeli podatnik dokonuje regularnych zakupów, tym bardziej, jeżeli ceny nabywanych zapasów rosną.

...to nie zawsze najkorzystniej

Zdarzają się jednak sytuacje, w których ze względu na specyficzne okoliczności lub specyfikę przedmiotu prowadzonej działalności, podatnik na początku roku wyprzedaje posiadane zapasy i nie dokonuje ich uzupełnienia. W takich sytuacjach, wskazana metoda spowoduje, że dochód będący podstawą do obliczania zaliczek na podatek dochodowy będzie zbliżony do osiągniętego przychodu, a tym samym podatnik zapłaci kwotę zaliczki wielokrotnie wyższą niż ta, która wynikałaby z rzeczywiście osiągniętego dochodu. Ewentualną nadpłatę odzyska

zaś dopiero w momencie rozliczenia rocznego, w którym obowiązkowo uwzględni remanent końcowy.

Przykład

Krótko po rozpoczęciu roku podatnik – Krzysztof Majewski podjął decyzję o zamknięciu jednego z czterech punktów handlowych, w związku z czym przesunął towar do innych punktów i równocześnie ograniczył bieżące zakupy towarów. Wartość zapasów w każdym z punktów wynosi stale około 20 000 zł. Przychód uzyskany w styczniu przez pana Krzysztofa wyniósł 100 000 zł, natomiast koszty uzyskania przychodu 40 000 zł.

Dochód obliczony według metody uproszczonej wyniesie:

$$100\ 000\ \text{zł} - 40\ 000\ \text{zł} = 60\ 000\ \text{zł}.$$

Jeżeli jednak pan Krzysztof ustaliłby dochód z uwzględnieniem różnic remanentowych, to dochód ten byłby skorygowany o:

$$20\ 000\ \text{zł} \times 4 - 20\ 000\ \text{zł} \times 3 = 20\ 000\ \text{zł}.$$

KONIEC PRZYKŁADU

Można wybrać inny sposób

W takich sytuacjach, aby uniknąć negatywnych skutków w zakresie podatku dochodowego, podatnicy mogą wybrać metodę obliczenia dochodu z uwzględnieniem tzw. różnic remanentowych. Pozwala na to wskazany wcześniej art. 44 ustawy o PIT, odsyłający do art. 24 ust. 2 ustawy o PIT. Ten drugi przepis stanowi, że jeżeli podatnik na koniec miesiąca sporządza remanent towarów, surowców i materiałów pomocniczych, to dochód ustala się jako różnicę pomiędzy przychodem a kosztami uzyskania:

- powiększoną o różnicę pomiędzy wartością remanentu końcowego i początkowego (jeżeli wartość remanentu końcowego jest wyższa niż wartość remanentu początkowego) lub
- pomniejszoną o różnicę pomiędzy wartością remanentu początkowego i końcowego (jeżeli wartość remanentu początkowego jest wyższa).

Obliczenie dochodu jest tutaj analogiczne do jego ustalenia na koniec roku, z tą różnicą, że pod uwagę bierze się wartość remanentu na koniec danego miesiąca lub kwartału. Pozytywne skutki tej metody w zakresie wysokości podatku dochodowego wystąpią, gdy wartość remanentu na koniec danego miesiąca jest niższa niż wartość remanentu początkowego. Dochód obliczony w sposób uproszczony jest wtedy pomniejszany o różnicę pomiędzy wartością remanentu początkowego i remanentu końcowego.

Trzeba zawiadomić organ

Nie można jednak zapomnieć, że w przypadku podatników prowadzących podatkową księgę przychodów i rozchodów warunkiem zastosowania tej metody jest faktyczne przeprowadzenie spisu z natury, łącznie z uprzednim powiadomieniem właściwego naczelnika urzędu skarbowego o zamiarze jego przeprowadzenia w terminie co najmniej 7 dni przed datą sporządzenia tego spisu. Decyduje o tym § 28 ust. 4 rozporządzenia ministra finansów z 26 sierpnia 2003 r. w sprawie prowadzenia podatkowej księgi przychodów i rozchodów. Nie ma przy tym konieczności comiesięcznego informowania o przeprowadzeniu spisu, gdyż informację o takim zamiarze można zawrzeć w piśmie składanym do 24 stycznia każdego roku. **Termin ten wynika z obowiązku informowania organu podatkowego na 7 dni naprzód o zamiarze przeprowadzenia spisu z natury.** Trzeba natomiast mieć na uwadze, że przeprowadzenie spisu może zostać skontrolowane przez pracowników urzędu skarbowego. Dlatego decydując się na to rozwiązanie, spis należy faktycznie przeprowadzać.

Dwie opcje

W przypadku wyboru metody remanentowej, obliczenie różnicy remanentowej można przeprowadzić na dwa sposoby. Pierwsza metoda to ustalanie dochodu za każdy miesiąc z osobna, z uwzględnieniem wartości remanentu na początek i koniec danego miesiąca, a następnie sumowanie tak otrzymanych wyników. Prawidłowość takiego rozwiązania potwierdził Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z 5 lutego 1997 r. (I SA/Lu 408/96). Druga metoda to sumowanie przychodów i kosztów ich uzyskania od początku roku, obliczenie różnicy pomiędzy tymi wielkościami i korekta o różnicę pomiędzy wartością remanentu na początek roku i koniec aktualnego miesiąca. W obu przypadkach efekt obliczeń będzie identyczny.

Wystąpienie wspólnika

Konieczność rozliczenia z uwzględnieniem różnicy remanentowej zachodzi także w przypadku wystąpienia lub zmiany wspólnika, jak również zmiany proporcji udziałów wspólników.

Przykład

W spółce cywilnej jest 4 wspólników posiadających po 25 proc. udziałów. Z końcem czerwca ze spółki występuje jeden wspólnik, natomiast pozostali umawiają się, że ich udziały nadal

będą równe. W związku z wystąpieniem wspólnika i ze zmianą udziałów pozostałych, na dzień 30 czerwca należy sporządzić spis z natury i obliczyć rzeczywisty dochód przypadający na każdego ze wspólników.

W takim przypadku dochód za kolejne miesiące najlepiej ustalać od zera, dzielić według aktualnych udziałów pozostałych wspólników, a następnie dodawać każdemu ze wspólników dochód osiągnięty do 30 czerwca.

KONIEC PRZYKŁADU

Na polecenie fiskusa

Obliczenie dochodu z uwzględnieniem różnic remanentowych ma również miejsce w każdym przypadku, gdy sporządzenie spisu z natury zarządzi naczelnik urzędu skarbowego. Co ważne, zarządzenie spisu przez organ podatkowy nie obliguje podatnika do jego dokonywania na koniec kolejnych miesięcy do końca roku. Po dokonaniu spisu, w kolejnych miesiącach można obliczać dochód według zasad uproszczonych, jednak z uwzględnieniem dochodu obliczonego za miesiąc, w którym dokonano spisu.

Przykład

Naczelnik urzędu skarbowego nakazał podatnikowi – Przemysławowi Nowakowi sporządzenie spisu na koniec lipca. Przychód od początku roku wyniósł 100 000 zł, natomiast koszty uzyskania przychodu 80 000 zł. Wartość remanentu początkowego to 25 000 zł. Spis z natury na koniec lipca wyniósł 35 000 zł. Różnica remanentowa wynosi 10 000 zł i w tym przypadku będzie powiększać dochód obliczony jako różnica przychodów i kosztów ich uzyskania.

Dochód wyniesie zatem:

$$100\ 000\ \text{zł} - 80\ 000\ \text{zł} + 10\ 000\ \text{zł} = 30\ 000\ \text{zł}.$$

Od tak obliczonego dochodu zostanie ustalona zaliczka na podatek dochodowy, natomiast kwota do wpłaty za lipiec będzie wynikiem pomniejszenia obliczonej zaliczki o wartość zaliczek zapłaconych za poprzednie miesiące.

W kolejnych miesiącach pan Przemysław może powrócić do uproszczonego ustalania dochodu, przy czym będzie go ustalał jako sumę dochodu wyliczonego na koniec czerwca oraz dochodów uzyskanych od lipca. Kwota zaliczki na podatek do wpłaty za kolejne miesiące zostanie ustalona według normalnych zasad. Wysokość zaliczki obliczona na koniec lipca będzie pomniejszona o wartość zaliczki obliczonej na koniec czerwca.

Podatnik może również obliczyć dochód w kolejnych miesiącach jako różnicę pomiędzy przychodami i kosztami ich uzyskania od początku roku skorygowaną o różnicę remanentową na koniec czerwca.

KONIEC PRZYKŁADU

Można doraźnie

Żaden przepis nie stoi na przeszkodzie, aby obliczenie dochodu z uwzględnieniem różnicy remanentów stosować w sposób doraźny, w momencie, gdy dochód ustalony w sposób uproszczony odbiegałby w znaczący sposób od rzeczywistego. Jeżeli w trakcie roku podatnik stwierdzi, że obliczenie dochodu w ten sposób będzie dla niego korzystniejsze, to może to zrobić, aczkolwiek pod warunkiem poinformowania o tym fakcie, ze wspomnianym 7-dniowym wyprzedzeniem, naczelnika urzędu skarbowego. Potwierdzenie tego stanowiska znajdziemy w interpretacji Izby Skarbowej w Warszawie z 24 października 2008 r. (IPPB1/415-929/08-2/MO).

Podobnie, zastosowanie w danym miesiącu metody obliczania dochodu z uwzględnieniem różnic remanentowych nie zobowiązuje podatnika do stosowania tej metody do końca roku podatkowego. W takiej sytuacji należy jednak pamiętać, że dla potrzeb obliczania zaliczek na podatek w kolejnych miesiącach, konieczne będzie uwzględnienie obliczonej różnicy remanentowej, podobnie jak w przypadku zarządzenia spisu przez naczelnika urzędu skarbowego.

RAMKA

Jak nie zapłacić zaliczki za grudzień lub ostatni kwartał

Przepisy ustawy o PIT wymagają zapłaty zaliczki na poczet podatku dochodowego również za grudzień lub za czwarty kwartał. Jednak na podstawie art. 44 ust. 6 ustawy o PIT możliwe jest uniknięcie tego obowiązku, jeżeli przed upływem terminu do jej wpłaty podatnik złoży zeznanie roczne i zapłaci podatek wynikający z tego zeznania.

Zastosowanie tego rozwiązania będzie korzystne w sytuacjach, gdy podatek wynikający z rozliczenia rocznego jest niższy niż obliczony według zasad jak dla zaliczek. Nie będzie to miało żadnego znaczenia w przypadku podatników, którzy dokonali wyboru rozliczeń z uwzględnieniem różnic remanentowych, ponieważ w ich przypadku wynik obliczeń dla celów ustalenia zaliczki za ostatni okres powinien być identyczny z obliczeniem podatku za cały rok.

Tacy podatnicy będą również w uprzywilejowanej sytuacji, jeżeli rozliczają się z małżonkiem osiągającym dochody lub sami posiadają inne źródło dochodów. Zwykle bowiem podatnicy nie otrzymują informacji PIT-11 przed 20 stycznia, w związku z czym dokonanie rozliczenia nie jest możliwe. Ewentualnie można go dokonać, wraz z wpłatą podatku, a następnie dokonać korekty zeznania.

KONIEC RAMKI

Autor jest doktorem nauk ekonomicznych i biegłym rewidentem